

НАЦІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ

Конституційний Суд України

ВІДПОВІДІ
на питання Анкети для XIX
Конгресу Конференції
європейських конституційних
судів за темою „Форми та межі
суддівського самообмеження:
приклад конституційних
суддів“

*21–24 травня 2024 року,
м. Кишиневу (Республіка Молдова)*

I. Питання, які не підлягають судовому розгляду і інтенсивність самообмеження

1. Що означає „суддівське самообмеження“ у вашій юрисдикції?

У юрисдикції Конституційного Суду України „суддівське самообмеження“ означає ухвалення Судом рішення відмовитись від розгляду порушеного перед ним питання, яке формально ніби і належить до його повноважень, проте за змістом є несумісним з правовою природою Конституційного Суду України.

Конституційний Суд України вдається до самообмеження, коли реальним є ризик його втручання у сферу компетенції інших органів державної влади. Відмова через застосування Судом самообмеження відбувається на користь вирішення порушеного перед Судом питання іншим суб'єктом, зокрема іншим органом державної влади, як правило, політичним.

2. Чи існує спектр самообмеження для вашого суду? Чи існують „заборонені“ сфери або встановлені зони юридичної невідповідності чи питань, які не підлягають судовому розгляду для вашого Суду (наприклад, питання моральних відмінностей, політична чутливість, суспільна контроверсійність, розподіл обмежених ресурсів, значні фінансові наслідки для уряду тощо)?

Ні, не існує. Конституція України, Закон України „Про Конституційний Суд України“, які визначають повноваження Конституційного Суду України, не встановлюють спектру самообмеження суду. Щоразу вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, розглядаючи справу по суті, Суд може дійти висновку про необхідність вдатися до самообмеження та відмовитися від розгляду, враховуючи конкретні обставини справи. Здебільшого це стосується розгляду політичних питань.

Так, Конституційний Суд України зазначав, що вирішення політичних питань суперечить його призначенню як єдиного органу конституційної юрисдикції, оскільки будь-яка політична діяльність є несумісною з діяльністю як

судів загальної юрисдикції, так і суддів Конституційного Суду України (абзац другий пункту 3 мотивувальної частини Ухвали від 5 березня 1998 року № 15-у/98). Верховна Рада України може приймати рішення політичного характеру для висловлення своєї позиції та оцінки тих чи інших подій, фактів, обставин; до юрисдикції Конституційного Суду України належить вирішення питань, які мають юридичний (а не політичний) характер (ухвали від 27 червня 2000 року № 2-уп/2000, від 12 січня 2005 року № 2-у/2005, від 7 березня 2019 року № 8-у/2019, від 10 грудня 2019 року № 12-уп/2019).

Відмовляючи у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України приписів абзацу восьмої частини першої статті 73 Кодексу законів про працю України, що стосувалися встановлення 7 і 8 листопада – річниці Великої Жовтневої соціалістичної революції – святковими днями, Суд виходив з того, що „відповідно до пункту 7 частини другої статті 92 Конституції України виключно законами України встановлюються і державні свята. Встановлюючи державні свята, законодавець керується, насамперед, політичними міркуваннями, зокрема тими, які наведено у конституційному поданні народних депутатів України: необхідністю зміцнення громадянської злагоди на землі України, забезпечення політичної та ідеологічної багатоманітності тощо. Оцінка відповідності цих міркувань сучасному реальному стану суспільного життя в Україні – це питання політичне, а не юридичне“ (Ухвала від 5 березня 1998 року № 15-у/98).

Відмовляючи у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України „Про підтримку звернення Президента України до Вселенського Патріарха Варфоломія про надання Томосу про автокефалію Православної Церкви в Україні“, Суд зазначив, що питання, порушені у Постанові, мають виключно політичний характер та повинні бути вирішені в межах компетенції та політичної доцільності відповідних органів державної влади. В Ухвалі про відмову у

відкритті конституційного провадження Суд зауважив, що Верховна Рада України може приймати рішення політичного характеру для висловлення своєї позиції та оцінки тих чи інших подій, фактів, обставин; приймаючи Постанову, Верховна Рада України засвідчила свою політичну позицію щодо підтримки звернення Президента України до Вселенського Патріарха Варфоломія про надання Томосу про автокефалію Православної Церкви в Україні (Ухвала Конституційного Суду України від 7 березня 2019 року № 8-у/2019).

3. Чи є чинники, які визначають, коли і як ваш суд повинен застосувати цей інструмент (наприклад, культура та умови вашої держави; історичний досвід у вашій державі; абсолютна або кваліфікована природа відповідних основоположних прав; предмет спору, що розглядається судом; чи предмет справи передбачає зміну соціальних умов і ставлень)?

Конституція України, Закон України „Про Конституційний Суд України“, які визначають повноваження Конституційного Суду України, таких чинників не містять. Щоразу вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, розглядаючи справу по суті, Суд може дійти висновку про необхідність вдатися до самообмеження та відмовитися від розгляду, враховуючи конкретні обставини справи. Здебільшого це стосується розгляду політичних питань.

4. Чи були ситуації, коли ваш суд проявляв самообмеження, оскільки він не мав інституційної компетенції чи досвіду?

Конституційний Суд України проявляв самообмеження у зв'язку з тим, що не мав інституційної компетенції, наприклад, у ситуаціях, коли мали місце законодавчі прогалини і для вирішення порушеної перед Судом проблеми необхідним було законодавче врегулювання певних правовідносин; коли необхідним було вироблення єдиної судової практики з певного спірного питання, що є основоположною функцією Верховного Суду; коли порушені

суб'єктом звернення до Конституційного Суду України питання стосувалися політичної і внутрішньоорганізаційної діяльності парламенту тощо.

Так, зокрема, Суд зазначав, що:

– „забезпечення сталості та єдності судової практики є основоположною функцією Верховного Суду (частина перша статті 36 Закону України „Про судоустрій і статус суддів“), яку не може здійснювати інший орган державної влади, зокрема Конституційний Суд України“ (абзац четвертий пункту восьмого мотивувальної частини Рішення від 22 червня 2022 року № 6-р(П)/2022);

– „Конституційний Суд України <...> не має права втручатися у політичні та внутрішньоорганізаційні питання діяльності Верховної Ради України, вдосконалювати чинні нормативні акти, заповнюючи наявні в них прогалини“ (абзац третій пункту 7 мотивувальної частини Ухвали від 27 червня 2000 року № 2-уп/2000).

Ситуацій, коли Конституційний Суд України проявляв би самообмеження, оскільки не мав досвіду, не було.

5. Чи є випадки, коли ваш суд проявляв самообмеження через ризик судової помилки?

Конституційний Суд України є судом права, а не факту, він не переглядає судові рішення та не втручається у сферу компетенції судів щодо здійснення ними правосуддя.

У разі, якщо Конституційний Суд України доходить висновку, що суб'єкт звернення, стверджуючи про неконституційність закону, фактично порушує питання щодо правильності його застосування судами, він відмовляє у відкритті конституційного провадження у справі.

Так, Конституційний Суд України неодноразово наголошував, що правозастосовна діяльність, яка полягає в індивідуалізації правових норм щодо конкретних суб'єктів і конкретних випадків, тобто у встановленні фактичних обставин справи і підборі правових норм, які відповідають цим обставинам, є складовою правозастосування і не належить до повноважень Конституційного

Суду України (ухвали Конституційного Суду України від 31 березня 2010 року № 15-у/2010, від 3 липня 2014 року № 73-у/2014, від 24 лютого 2016 року № 14-у/2016, від 6 червня 2018 року № 15-у(П)/2018, від 26 червня 2018 року № 23-у(П)/2018, від 07 вересня 2022 року № 5-уп(П)/2022).

За Законом України „Про Конституційний Суд України“ (частина третя статті 89) якщо Суд, розглядаючи справу за конституційною скаргою, визнав закон України (його положення) таким, що відповідає Конституції України, але одночасно виявив, що суд застосував закон України (його положення), витлумачивши його у спосіб, що не відповідає Конституції України, то Конституційний Суд вказує на це у резолютивній частині рішення. На даний час зазначена норма Закону жодного разу не була застосована Судом.

6. Чи є випадки, коли ваш суд проявляв самообмеження, посилаючись на інституційну чи демократичну легітимність суб'єкта ухвалення рішення?

Так, є. Наприклад, Конституційний Суд України закрив провадження у справі щодо конституційності Закону України „Про позбавлення В. Януковича звання Президента України“ від 4 лютого 2015 року № 144–VIII у зв'язку з неналежністю до його повноважень питань, порушених у конституційному поданні, зазначивши таке:

„Верховна Рада України ухвалила Закон з огляду на події, які відбувалися в Україні під час Революції Гідності.

Велика палата Конституційного Суду України вважає, що зміст оспорюваного акта є вираженням політичної волі парламенту за виняткової для держави ситуації, що створилася у зв'язку з самоусуненням В. Януковича від виконання повноважень Президента України, встановлених Конституцією України, як глави держави.

Конституційний Суд України зазначав, що Верховна Рада України може приймати рішення політичного характеру для висловлення своєї позиції та оцінки тих чи інших подій, фактів, обставин; до юрисдикції Конституційного

Суду України належить вирішення питань, які мають юридичний (а не політичний) характер (Ухвала Конституційного Суду України від 12 січня 2005 року № 2-у/2005, Ухвала Великої палати Конституційного Суду України від 7 березня 2019 року № 8-у/2019)“ (абзаци четвертий – шостий пункту 3 Ухвали Великої палати Конституційного Суду України про закриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням Президента України П. Порошенка щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про позбавлення В. Януковича звання Президента України“ від 10 грудня 2019 року № 12-уп/2019).

7. „Чим більше законодавство стосується питань широкої соціальної політики, тим менш готовим буде суд до втручання,,. Це дійсний стандарт для вашого суду? Чи поділяє ваш суд концепцію, що питання політики повинні вирішуватися демократичними процесами, оскільки суди не є обраними і їм бракує демократичного мандату вирішувати питання політики?

1) Так, стандарт дійсний, за умови, що не йдеться про порушення фундаментальних конституційних принципів, цінностей, прав і свобод людини.

2) Так, поділяє.

Наприклад, розглянувши справу за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України „Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів“ Конституційний Суду України зазначив:

„...носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ; народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (частина друга статті 5 Конституції України). Це засадниче положення конкретизується приписом статті 69 Конституції України про те, що народне волевиявлення здійснюється через вибори.

Таким чином, розв'язання конституційного конфлікту народом шляхом проведення позачергових виборів до Верховної Ради України відповідає вимогам частини другої статті 5 Конституції України“ (абзаци чотирнадцятий, п'ятнадцятий пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 20 червня 2019 року № 6-р/2019).

8. Чи приймає ваш суд загальний принцип самообмеження при розгляді карної філософії та політики?

Такої практики на даний час не має.

9. Можуть існувати вузькі обставини, коли уряд не може розкривати інформацію Суду, особливо в контексті національної безпеки, що включає спецслужби. Чи проявляє самообмеження ваш суд з міркувань національної безпеки?

Ні, не проявляє.

10. Враховуючи роль судів як охоронців Конституції, чи повинні вони втручатися в політику більш жорстко (застосовувати суворіший контроль), коли уряди пасивні у запровадженні реформ, що відповідають вимогам прав людини?

Ні, не повинні, оскільки у такому разі Конституційний Суд України перетвориться на політичний орган.

Разом з тим, Конституційний Суд України має можливість, і у відповідних випадках користується нею, зазначити у рішенні, висновку про необхідність врегулювання Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України певного питання.

Так, наприклад, у Рішенні від 1 березня 2023 року № 1-р(П)/2023 Конституційний Суд України, визнавши неконституційним пункт 6 розділу II „Прикінцеві і перехідні положення“ Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи

органів прокуратури“ від 19 вересня 2019 року № 113-ІХ, вчергове наголосив на потребі забезпечення державою дієвості припису частини третьої статті 152 Конституції України, за яким матеріальну чи моральну шкоду, завдану фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними, держава відшкодовує в установленому законом порядку.

Крім того, відповідно до статті 97 Закону України „Про Конституційний Суд України“ Суд у рішенні, висновку може встановити порядок і строки їх виконання, а також зобов'язати відповідні державні органи забезпечити контроль за виконанням рішення, додержанням висновку, та вимагати від відповідних органів письмове підтвердження виконання рішення, додержання висновку.

ІІ. Суб'єкт, що ухвалює рішення

11. Чи виявляє ваш суд більше самообмеження до актів парламенту, ніж до рішень виконавчої влади? Чи самообмежується ваш суд при розгляді справи залежно від ступеня демократичної підзвітності суб'єкта ухвалення початкового рішення?/

Виходячи з практики Суду частіше він проявляв самообмеження щодо актів парламенту. Проте це не стільки пов'язано з питанням демократичної підзвітності суб'єкта ухвалення початкового (оскаржуваного) рішення, скільки з тим, що частіше до Конституційного Суду України оскаржуються щодо конституційності акти саме парламенту.

12. Яку вагу ваш суд надає законодавчій історії? Яку юридичну релевантність, якщо така є, повинен мати парламентський розгляд для судової оцінки сумісності з правами людини?

Конституційний Суд України надає значної ваги законодавчій історії оскаржуваного акта, особливо коли це стосується прав і свобод людини і громадянина, їх обмеження (від вивчення мети пропонованого законопроекту до

питання дотримання встановленої Конституцією України процедури їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності). Це стосується як звичайних законів, так і законів про внесення змін до Конституції України.

Так, наприклад, за Конституцією України законопроект про внесення змін до Конституції України розглядається Верховною Радою України за наявності висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту вимогам статей 157 і 158 цієї Конституції (стаття 159); Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають, зокрема, скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина (частина перша статті 157).

У Рішенні від 01 листопада 2022 року № 2-р/2022 Конституційний Суд України, підтверджуючи наявність у нього повноваження здійснювати не лише передувальний (*a priori*), але і подальший (*a posteriori*) конституційний контроль поправок до Конституції України (після набрання ними чинності), наголосив, що відсутність судового контролю за процедурою розгляду та ухвалення відповідних законів, що їй визначено приписами розділу XIII Конституції України, може мати наслідком обмеження чи скасування прав і свобод людини і громадянина, ліквідацію незалежності чи порушення територіальної цілісності або зміну конституційного ладу у спосіб, не передбачений Конституцією України (див. підпункт 2.4 пункту 2 мотивувальної частини).

13. Чи перевіряє ваш суд, чи особа, яка ухвалила рішення, обґрунтувала його, чи це рішення є таким, яке суд ухвалив би, якби він сам був тим, хто ухвалював рішення?

Конституційний Суд України перевіряє обґрунтованість законодавчого регулювання у разі запровадження обмежень щодо реалізації конституційних прав і свобод.

Так, згідно з юридичною позицією Конституційного Суду України обмеження щодо реалізації конституційних прав і свобод не можуть бути свавільними та несправедливими, вони мають встановлюватися виключно Конституцією і законами України, переслідувати легітимну мету,

бути обумовленими суспільною необхідністю досягнення цієї мети, пропорційними та обґрунтованими, у разі обмеження конституційного права або свободи законодавець зобов'язаний запровадити таке правове регулювання, яке дасть можливість оптимально досягти легітимної мети з мінімальним втручанням у реалізацію цього права або свободи і не порушувати сутнісний зміст такого права (абзац третій підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016).

Конституційний Суд України також зазначив, що під правомірним обмеженням конституційних прав і свобод людини і громадянина слід розуміти передбачену Конституцією України можливість втручання держави за допомогою юридичних засобів у зміст та обсяг конституційних прав і свобод людини і громадянина, яке відповідає вимогам верховенства права, потрібності, доцільності та пропорційності у демократичному суспільстві; метою такого обмеження є охорона основоположних цінностей у суспільстві, до яких належать, зокрема, життя, свобода та гідність людини, здоров'я і моральність населення, національна безпека, громадський порядок (абзац другий пункту 6 мотивувальної частини Рішення від 12 липня 2019 року № 5-р(І)/2019).

14. Чи виявляє ваш суд самообмеження при розгляді справи залежно від того, наскільки рішенням чи заходу передувало ретельне вивчення питання сумісності з основоположними правами? Наскільки глибоким має бути законодавче вивчення, наприклад, перш ніж ваш суд, зрештою, надасть йому ваги?

Ні, не виявляє. Коли йдеться про можливе порушення основоположних прав, Конституційний Суд України не вважає за можливе відмовити у розгляді справи.

15. Чи аналізує ваш суд, чи були протилежні погляди повністю представлені в парламентських дебатах під час ухвалення рішення? Чи

достатньо широкого обговорення по суті законодавства або чи необхідно більше зосередитися на наслідках для прав?

Залежить від фабули справи. Конституційний Суд України може застосувати різні підходи. У разі, якщо розглядається питання щодо порушення встановленої Конституцією України процедури розгляду, ухвалення або набрання чинності законами, іншими актами, Суд може проаналізувати, чи були протилежні погляди повністю представлені в парламентських дебатах під час ухвалення рішення. Разом з тим, можуть бути випадки, коли важливо дослідити саме зміст ухваленого акта. За таких умов Суд більше акцентує на тому, якими є наслідки для прав.

Так, у Рішенні від 01 листопада 2022 року № 2-р/2022 Конституційний Суд України наголосив, що, здійснюючи конституційний контроль за дотриманням конституційної процедури розгляду, ухвалення або набрання чинності законами України відповідно до частини першої статті 152 Основного Закону України, він перевіряє не тільки дотримання формальних процедур, передбачених у Конституції України. Перевірці також підлягає додержання парламентом як представницьким органом народу своєї демократичної сутності, зокрема зваженість, послідовність та обґрунтованість процесу обговорення рішень, які він ухвалює, реальна можливість народних депутатів України здійснити свої права в цьому процесі (абзац шостий підпункту 5.2 пункту 5 мотивувальної частини).

У Рішенні від 28 лютого 2018 року № 2-р/2018 Конституційний Суд України, визнаючи неконституційним оспорюваний закон в цілому у зв'язку з порушенням процедури його розгляду та ухвалення, зазначив таке: „суб'єкт права на конституційне подання обґрунтовує неконституційність Закону не тільки порушенням конституційної процедури його розгляду та ухвалення, а й невідповідністю Конституції України змісту Закону. Однак дотримання встановленої Конституцією України процедури розгляду, ухвалення та набрання чинності законами є однією з умов легітимності законодавчого процесу, у випадку її порушення конституційному контролю підлягає не зміст закону, а

встановлена Конституцією України процедура його розгляду та ухвалення“ (пункт 5 мотивувальної частини).

16. Чи є той факт, що рішення ухвалено законодавчим органом або було ухвалено після громадських консультацій чи публічного обговорення, переконливим доказом демократичної легітимності рішення?

В цілому так, але необхідно враховувати конкретні обставини справи. Так, наприклад, при ухваленні рішення законодавчим органом може бути порушено конституційну процедуру.

На даний момент релевантної практики Конституційного Суду України з цих питань немає.

III. Обсяг прав, законність і пропорційність

17. Чи ваш суд коли-небудь виявляв самообмеження на етапі визначення прав, надаючи ваги визначенню права урядом або застосуванню ним цього визначення до фактів?

Ні, не виявляв.

18. Чи впливає природа застосовуваних основоположних прав на ступінь самообмеження? Чи вважає ваш суд деякі права або аспекти прав більш важливими, а отже, такими, що заслуговують більш ретельного вивчення, ніж інші?

Ні, не впливає.

Ні, не вважає.

19. Чи є у вас шкала чіткості, коли ви перевіряєте конституційність закону? Як ви вирішуєте, наскільки чітким є закон? Коли ви застосовуєте канон *In claris non fit interpretatio*?

Питання щодо чіткості закону, зокрема, і щодо застосування канону *In claris non fit interpretation* вирішується Судом залежно від обставин справи, що розглядається, та відповідного законодавчого регулювання. „Чіткість закону“ Суд розуміє та вимірює через зв’язок із верховенством права. Так, за юридичними позиціями Суду:

„принцип правової визначеності вимагає чіткості, зрозумілості й однозначності правових норм, зокрема їх передбачуваності (прогнозованості) та стабільності“ (абзац шостий пункту 2.1 мотивувальної частини Рішення від 20 грудня 2017 року № 2-р/2017);

– „доступність учасникам суспільних відносин акта права для ознайомлення не гарантує доступності його змісту, якщо припис такого акта викладений неякісно, зокрема нечітко або суперечливо“ (абзац перший підпункту 4.2 пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України у від 21 липня 2021 року № 4-р(П)/2021).

– „юридична визначеність тлумачиться як чіткість та зрозумілість у викладенні норм актів права, унаслідок чого кожна особа має впевненість у розумній стабільності норм права, передбачності ситуацій та інших юридичних наслідків застосування таких норм“ (абзац шостий підпункту 4.4 пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 16 листопада 2022 року № 9-р(П)/2022);

– „оспорюваний припис Закону № 113 мав не лише бути доступним для учасників суспільних відносин, а також відповідати принципів верховенства права (правовладдя), зокрема такому складнику цього принципу, як юридична визначеність, що полягає, з-поміж іншого, в чіткості та зрозумілості норм права, передбачності їх змісту та можливих наслідків застосування або іншої форми реалізації цих норм права.

<...> оспорюваний припис Закону № 113 не відповідає конституційному принципів верховенства права в аспекті вимоги юридичної визначеності, унаслідок чого цей припис не можна вважати „правом“ у державі, керованій верховенством права (правовладдя)“ (абзац четвертий підпункту 4.1, абзац

перший підпункту 4.4 пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 1 березня 2023 року № 1-р(П)/2023);

– „<...> вимога юридичної визначеності як складовий елемент „верховенства права“ стосується якості актів права та їх приписів, а не „передбачуваності ситуацій та правовідносин“. <...>Юридичної визначеності будь-якого нормативного акта (або його окремого припису) неможливо досягти, якщо текст акта (його припису) є двозначним (багатозначним).

Дослідивши порушене в конституційному поданні питання в цьому аспекті, Конституційний Суд України стверджує, що приписи Закону № 2662–VIII є чіткими й однозначними, вони є передбачними за своїми наслідками, їх сформульовано з достатньою чіткістю та зрозумілістю...“ (абзаци перший, другий підпункту 5.4 пункту 5 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 27 грудня 2022 року № 4-р/2022).

20. Якою є інтенсивність контролю вашого суду у випадку перевірки законної цілі?

Залежить від порушеного перед Судом питання. Якщо до Конституційного Суду України оскаржується законодавче регулювання щодо його конституційності, перевірка законної цілі здійснюється обов'язково.

21. Який тест пропорційності застосовує ваш суд? Чи застосовує ваш суд усі етапи „класичного“ тесту пропорційності (тобто доречність, необхідність та пропорційність у вузькому сенсі)?

Конституційний Суд України застосовує усі етапи „класичного“ тесту пропорційності.

22. Чи застосовує ваш суд усі наявні аспекти перевірки пропорційності?

Так, застосовує.

23. Чи є випадки, коли ваш суд визнає, що оскаржуваний захід задовольняє один або більше етапів перевірки на пропорційність, навіть якщо, на перший погляд, немає достатніх доказів, щоб показати це?

Таких випадків у практиці Конституційного Суду України не було.

24. Чи запровадження контролю пропорційності у практиці вашого суду супроводжувалося (співпадало) з розвитком доктрини самообмеження?

Ні, не співпадало.

25. Чи судова практика ЄСПЛ сформувала підхід вашого Суду до самообмеження? Чи доктрина ЄСПЛ про простір для роздумів є співставною з національним еквівалентом простору для роздумів, що його застосовує ваш суд? Якщо ні, то як часто міркування щодо простору для роздумів ЄСПЛ збігаються з міркуваннями щодо самообмеження вашого Суду в подібних справах?

Принцип правовладдя є основою для розгляду справ у Конституційному Суді України. Тому практика ЄСПЛ сформувала підхід Конституційного Суду України до самообмеження. Доктрина ЄСПЛ щодо простору для обдування є національним відповідником свободи розсуду, якою наділений Конституційний Суд України.

26. Чи засуджував ЄСПЛ вашу державу через самообмеження, виявлене вашим судом у конкретній справі, що зробило її неефективним засобом правового захисту?

ЄСПЛ не розглядав справи проти України в контексті використання Конституційним Судом України дискреційних повноважень, які спричинили порушення людських прав, що їх передбачено Конвенцією, та мали наслідком застосування неефективного засобу юридичного захисту.

IV. Інші особливості

27. Як часто питання самообмеження виникає у справах про людські права, які розглядаються вашим Судом?

Суд не ухвалював рішень про самообмеження у справах про людські права.

28. Чи став ваш суд проявляти більше самообмеження з часом?

Ні, не став.

29. Чи залежить самообмеження від завантаженості справ у вашому суді?

Ні, не залежить.

30. Чи може ваш суд обґрунтовувати свої рішення на підставах, які не були представлені сторонами? Чи може Суд перекваліфікувати мотиви, висунуті відповідно до іншого конституційного положення, ніж те, на яке посилається заявник?

Так, може, Конституційний Суд України не обмежений при розгляді справи доводами суб'єкта звернення; серед засад діяльності Суду – повнота і всебічність розгляду справи (стаття 2 Закону України „Про Конституційний Суд України“).

31. Чи може ваш суд поширити свій контроль конституційності на інше правове положення, яке не оскаржувалося, але має зв'язок із ситуацією заявника?

Законодавство не передбачає такої можливості. Конституційний Суд України є суб'єктом зв'язаної ініціативи.